Netolická obora

Netolická obora, založená koncem 16. století Jakubem Krčínem, dosáhla největší slávy v době posledních Rožmberků. Se svou rozlohou kolem 3 000 hektarů a obvodem více než 22 kilometrů patřila k nejrozsáhlejším v Čechách.

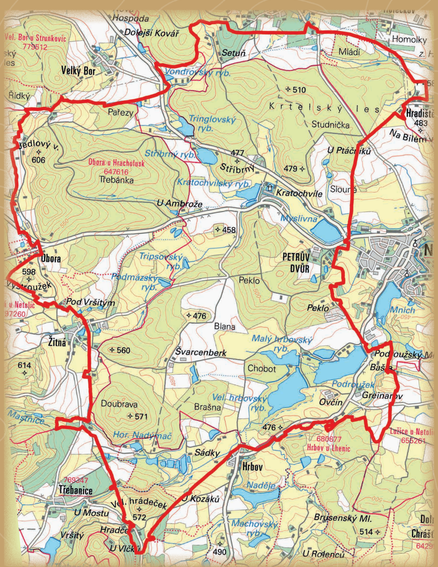

Obora byla vybudována západně od Netolic, v prostoru zhruba vymezeném linií mezi vesnicemi Hrbov, Třebanice, Žitná, Obora, Velký Bor, Krtely a Hradiště. Hranice obory podle mapy stabilního katastru z roku 1837 je označena červenou linkou

Petrův Dvůr

Petrův Dvůr v roce 1977

Typický renesanční statek, který od 16. století sloužil jako hlavní hospodářské zázemí zámku a obory. Bývali zde ubytovaní myslivci, úředníci a část rožmberského personálu. Panský pivovar zde stál již asi od roku 1591. Později tu byly i kanceláře schwarzenberské správy. Po polovině 17. století následovala radikální přestavba. V rámci oprav po požáru v roce 1743 byla zvýšena hospodářská křídla. Koncem 19. století byl na jižní straně zřízen nový rozlehlý pivovar. Asi 200 metrů západně od dvora stojí špýchar.

Petrův Dvůr v roce 1994

Petrův Dvůr v roce 2020

Dvory Grejnarov a Žitná

Dvůr Grejnarov v roce 2018

Okolí Grejnarova v roce 1927

Dvůr Grejnarov, původně renesanční statek, je dnes využívaný jako jízdárna a zázemí pro chov koní. V pozdní renesanci kolem roku 1600 Grejnarov reprezentoval výstavné sídlo a zemědělské zázemí majetného rodu téhož jména. Grejnarové patřili jako sladovnická rodina mezi netolickou městskou elitu. Vrcholu rodové kariéry dosáhl ve službách posledního Rožmberka Petra Voka Martin Grejnar z Veveří a z Mysletína. Martin Grejnar byl častým kritikem Jakuba Krčína. Po nuceném odchodu Krčína z rožmberských služeb zaujal nejprve místo v důležitých kontrolních úřadech, později se stal správcem rožmberských financí a získal titul „regent". Nakonec se vymanil z riskantního úřadu plného zodpovědnosti a stal se nepostižitelným rožmberským „radou", tedy jakýmsi poradcem s obrovským vlivem na rozhodování strategických záležitostí.

Dvůr Žitná v roce 2020

Letohrádek Kratochvíle

Letohrádek Kratochvíle v roce 1977

Obora byla vystavena okolo tvrze Leptáč, kterou Jakub Krčín získal spolu s pozemky na Netolicku a s úřadem vrchního správce celého rožmberského dominia od Viléma z Rožmberka. V Netolicích vytvořil estetický a funkčně hospodářský celek lovecké krajiny. Osadil oboru zvěří, vystavěl v ní několik hospodářských staveb a založil soustavu rybníků a malých vodních ploch, navzájem propojených systémem stok a jednou velkou stokou Krčínkou.
Vilém z Rožmberka byl natolik uchvácen promyšleným dílem geniálního rybníkáře, že se rozhodl vyměnit Leptáč s oborou za pozemky na Sedlčansku. Na Netolicko pak jezdil odpočívat ze svého rezidenčního sídla v Českém Krumlově. Vedle staré tvrze Leptáč nechal vystavět nový letohrádek, zvaný Kratochvíle, ve stylu módních renesančních italských vil. Tvrz Leptáč byla později stržena.

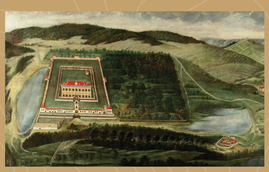

Oboru dokumentuje veduta eggenberského dvorního malíře Jindřicha de Verle z roku 1686. Na vedutě vynikají, kromě letohrádku se zahradou a králičí obůrkou (vpravo, dnes je zde dostihová dráha), hlavní hospodářské zázemí obory Petrův Dvůr, město Netolice, v řadách uspořádané stromy velké obory, v pozadí strukturovaná plužina hospodářsky využívaných pozemků a sadů na Libějovicku, množství solitérních staveb na hranici lesa a obory a také kostel Panny Marie na Lomci, vystavěný hrabětem Emanuelem Buquoyem

V malé obůrce vedle zámku Rožmberkové chovali divoké králíky a další drobnou zvěř. Lovecké náměty pro vnitřní nástěnnou výzdobu letního sídla čerpal Vilém z Rožmberka z oblíbených renesančních knih Thierbuch a Jagdbuch. Tytéž náměty se staly grafickou předlohou pro nový naučný panel umístěný u kamenné zdi zaniklé králičí obůrky poblíž parkoviště

Kratochvíli Rožmberkové neužívali dlouho. Na přelomu 80. a 90. let 16. století, kdy byla po několika letech dokončena vnitřní výzdoba letohrádku, zbývaly Vilémovi necelé dva roky života. Po jeho smrti zdědil rožmberské dominium Petr Vok, panství však již bylo výrazně zadlužené. Na Kratochvíli Petr Vok přesunul v době morové epidemie v roce 1598 téměř celý panský dvůr, s přibližně 200 osobami v té době nejpočetnější v Čechách. To vyžadovalo změnu v organizaci celé správy na Kratochvíli i v oboře, kterou podporovaly přilehlé dvory a hospodářské stavby. Na počátku 17. století Petr Vok odprodal krumlovské panství včetně Netolické obory císaři Rudolfu II., který sem však kvůli svému již podlomenému zdraví a vzdálenosti z Prahy nemohl pravidelně cestovat.

Platanová alej u Kratochvíle v roce 1977

Dvůr Švarcenberk

Údolí u dvora Švarcenberk v roce 1928

Obora, jako funkčně využívaný lovecký terén, zanikla během třicetileté války, kdy bylo poškozeno oplocení, vyhubena zvěř a došlo k majetkovým změnám. V roce 1622 se stala součástí eggenberské a v roce 1719 schwarzenberské hospodářské správy, kdy byla zčásti rehabilitována (zvěř se pohybovala volně po celém revíru).

Dvůr Švarcenberk v roce 2020 a 2022

Dvůr byl postaven v roce 1719, tedy bezprostředně po získání netolického panství Schwarzenbergy, v typickém rodovém stylu, zhruba v místech bývalé vesnice Šitice. Není však vyloučeno, že se v jeho hmotě může skrývat starší, patrně renesanční objekt. Ve 20. století zde byl zemědělský areál a zázemí pro chov koní. Dvůr Švarcenberk je jedinou stavbou postavenou na území obory pravděpodobně až po ukončení její funkce. Stále zde dochází k nálezům středověké keramiky.

Území Netolické obory začalo být využívané především k rybníkářství, lesnictví a zemědělství. Netolicko má dlouholetou tradici v pastevectví a chovu koní.

Vedle zámku je dostihové závodiště, poslední svého druhu v jižních Čechách. Každoročně se zde konají oblíbené Netolické dostihy. Fotografie z roku 1984

Pohled na Kratochvíli přes dostihovou dráhu v roce 2020

Netolická obora je jedinečná historická kulturní krajina s mozaikou lesů, luk, pastvin, alejí, rybníků a nádrží, protkaná důmyslným technickým dílem, vodní stokou Krčínkou. Nachází se zde mnoho archeologických a kulturních památek, ať už pravěké hradiště Velký hrádeček u Třebanic, mohylová pohřebiště v Krtelském lese či zmíněný letohrádek Kratochvíle, stejně jako hospodářské dvory, soubory lidových staveb, mlýny, hájovny, drobné sakrální památky na okraji nebo vně obory a další. Jako zázrakem byla krajina Netolické obory dosud uchráněna před necitlivými vlivy zemědělské velkovýroby a výstavby i před dalšími rušivými či devastujícími civilizačními zásahy. Je ukázkou zaniklé, přesto na mnoha místech v terénu stále ještě dobře čitelné renesanční obory ve své původní podobě.

Zaniklé vesnice v Netolické oboře

Při zakládání Netolické obory v roce 1579 se Vilém z Rožmberka rozhodl, patrně z popudu Jakuba Krčína, zrušit několik vesnic, které se nacházely uvnitř obory. Vilém z Rožmberka majitele domů finančně odškodnil a přidělil jim nové pozemky na okraji obory. Mnozí z nich patrně nalezli v oboře i zaměstnání. Jednalo se o celkem 44 usedlostí nacházejících se na území vesnic Krtely, které byly zrušeny a vystavěny na jiném místě, dále Ročovice, Šitice a Dolní a Horní Třebánek. Další usedlosti zanikly v částech dodnes existujících vsí Hrbov, Třebanice a Žitná. Dodnes je možno pozorovat pás samot od Žitné přes Oboru, Setuň až ke Krtelům.

Lokalizace zaniklých vsí jsou v posledních desetiletích předmětem výzkumů

Pás „nových“ usedlostí, lemujících Netolickou oboru, nesl ještě nedávno název Po Oboře

Na oplocení obory bylo možné použít výhonky z pařezů pokáceného stromu, které měly vhodný rozměr na jeho stavbu či opravu. Na tuto skutečnost může odkazovat pomístní název lesa „Pařezy“ nedaleko Jedlového vrchu

Některé rodiny dnešních starousedlíků patrně pocházejí z vesnic zaniklých před více než 400 lety. Jedná se o tzv. oboráky (oborníky), k nimž patří i rodina Ladislava Brašnicky – místního hospodáře, znalce Netolické obory a hlavního spolupracovníka komunitního projektu Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině.

Na interpretaci místního dědictví se podílí, spolu s mnoha dalšími lidmi z Netolicka, pan Žemlička z usedlosti na okraji Netolické obory. Ke kapličce před chalupou se váže místní povídačka o tom, že její podstavec byl pilířem brány do obory (spodní část je z kamene, vršek je cihlový)

Pohledy do krajiny v oblasti Po Oboře kolem Jedlového vrchu a Setuně

Usedlost v Setuni v roce 1943 a v roce 2022

Kaplička v Setuni v roce 1927 a 2022

Přesnou podobu oplocení rožmberské obory neznáme. Kronikář Václav Březan uvádí k roku 1579 platby z rožmberské pokladny na stavební a tesařské práce a materiál při stavbě Netolické obory, včetně oplocení. Z popisu vyplývá spotřeba materiálu, která zahrnovala tesané kůly z kmenů, plotní latě, rámování plotu, tesařské spoje, pokrývání šindelem a podezdívání plotu. Mělo se jednat o dřevěný plot s kamennou podezdívkou, která je dodnes na některých místech patrná. Stopy kamenné podezdívky ohrazení Netolické obory na fotografiích z roku 2021

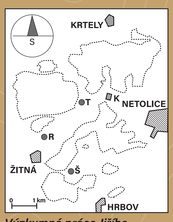

Výzkumné práce Jiřího Fröhlicha, proběhlé v roce 1986, vymezily tři zaniklé vesnice v oboře u Kratochvíle (K): Šitice (Š), Ročovice (R), Dolní Třebánek (T)

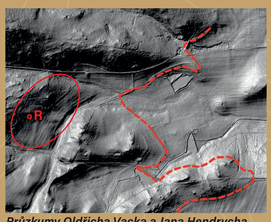

Průzkumy Oldřicha Vacka a Jana Hendrycha v roce 2021 odhalily zřetelné stopy staršího osídlení území Netolické obory. Na lidarové mapě jsou vyznačeny Ročovice (R) a tok stoky Krčínky

Ročovice

Nejstarší zprávy o Ročovicích, v písemnostech jmenované Rucewicz nebo Roczowice, pocházejí z roku 1281. V letech 1405–1406 stálo ve vesnici 12 usedlostí, které se nacházely v místě polí zvaných Ročovská. Vesnice byla lokalizována do prostoru bývalé louky asi 800 metrů severo-severovýchodně od Žitné. V terénu je patrná úvozová cesta, jejíž horní část je chráněnou přírodní rezervací, bývalá vodoteč a stopy po usedlostech. Při orbě zde byly nalezeny české groše z 14. století a české kruhové peníze se lvem z první poloviny 15. století, označené jako „husitské grošíky“. Na ploše zhruba odpovídající jedné usedlosti byly získány četné úlomky keramiky. Do 13.–14. století lze datovat střepy hrnců. Větší nález keramiky z 15. století zahrnuje převážně zbytky pokliček, džbánů, hrnců a pohárů a zlomky nádobkových kachlů. Jedná se o typickou keramiku šedých odstínů zdobenou rádélkem. Dle informací obyvatel ze Žitné z roku 1986 se jednou při orbě u úvozu propadl oráč do „sklepa domu“.

Na zaniklé Ročovice upozorňuje nový naučný panel umístěný u silnice mezi obcemi Obora a Žitná

Prostranství zaniklých Ročovic

Pozůstatky úvozové cesty z Ročovic do Žitné

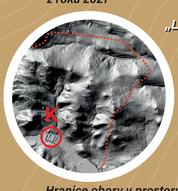

Hranice obory v prostoru mezi Netolicemi, Hradištěm a Krtely, patrná na lidarovém snímku s vyznačením polohy zámku Kratochvíle (K)

„LIDAR (Light Detection and Ranging) je metoda laserového snímkování povrchu Země, která dokáže odhalit běžně neviditelné nerovnosti terénu i skrze vegetaci. LIDAR byl původně vytvořen k vojenským účelům, dnes nachází využití v mnoha vědních oborech, jako je např. geografie, kartografie či archeologie.“

Ukázka archeologických nálezů z lokality zaniklých Ročovic u Žitné z roku 1917, které věnoval ředitel netolické školy Rudolf Hampl Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích

Krčínova stoka v Netolické oboře

Nepostradatelnou součástí péče o krajinu je umění pracovat s vodou. Je to schopnost čtení a předvídání terénu a přírodních procesů probíhajících v krajině. V tomto ohledu rožmberský regent Jakub Krčín stanovil základní principy důmyslného vodohospodářského systému, který slouží dodnes.

Krčínova stoka, rovněž zvaná Krčínka, byla spolu s přilehlou soustavou rybníků a vedlejších stok budována Jakubem Krčínem po roce 1581. Jedná se o komplexně utvářené renesanční vodní dílo, zčásti dochované a dodnes zřetelné, které zajišťovalo fungování celého vodohospodářského systému v území obory, jakož i dostatečný přísun vody pro letní sídlo Viléma z Rožmberka na Kratochvíli. Krčín zde uplatnil jeden ze základních principů italské renesanční zahrady. Z výše položených míst lesnatých kopců přiváděl vodu do rybníků a zásobních nádrží, odkud ji dále rozváděl do prostoru zahrady u letohrádku, kde tlakem zemské gravitace zajistil pohánění různých zábavních vodních hrátek. Záliba Viléma z Rožmberka v kratochvílích a v lovu se potkala s rybníkářským géniem Jakubem Krčínem. Ten byl schopen, byť s nemalými náklady a často s nevolí okolních hospodářů, uspokojit zájmy svého vladaře jako příjemný vedlejší produkt ekonomicky orientované správy strukturovaného rybničního hospodářství.

O tom, že měla Kratochvíle s oborou sloužit hlavně pro zábavu a odpočinek i bez ohledu na vyšší náklady, svědčí postesknutí rožmberského kronikáře Václava Březana nad utrácením za různé kratochvíle, kterými byla pohyblivá vodní a fontánová díla, toho času módní záležitost na předních evropských dvorech. O podobě vodních atrakcí na Kratochvíli nic nevíme. Březan uvádí, že roku 1586 byli postaveni na Kratochvíli v oboře Netolické „divní vodní strojové a obrazové, skrze něž voda tekla. Mnoho prý na to nákladem šlo a nic stálého nebylo, tudíž jen cizozemci peníze vyšidili".

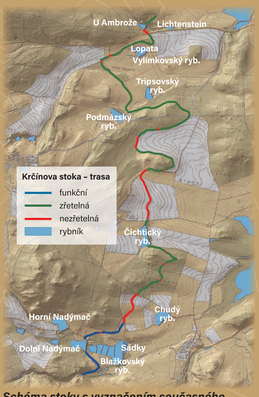

Schéma stoky s vyznačením současného stavu podle terénních průzkumů, doplněných o výsledky lidarového snímkování. Počátek: Melhutka 470,1 m n. m. Konec: U Ambrože 459,7 m n.m. Celkové převýšení Krčínovy stoky je 10,4 metrů

Krčínka se svou délkou 7579 metrů zajišťovala neustálý průtok čerstvé vody množstvím rybníků v oboře a regulovala distribuci vody v rámci několika povodí a jejich drobných vodotečí (v údolích říčky Melhutky, Židovské strouhy a patrně i potoka Třebánky).

K udržování efektivity vodohospodářského systému bylo nutné udržovat stoku Krčínku ve funkčním stavu i po třicetileté válce, kdy obora přestala plnit svůj původní účel. O využívání stoky v celém rozsahu svědčí mapy stabilního katastru a II. vojenského mapování z první poloviny 19. století i archivní fotografie leteckého měřického snímkování z poloviny 20. století. Vzhledem k devastaci krajiny po roce 1948, kdy byla stoka novými zemědělskými plochami zčásti přerušena, bylo nutné doplnit informace současnými terénními průzkumy a využít možnost technologie lidarového snímkování reliéfů terénu, které odhalují zdánlivě ztracené struktury.

V místě ústí skalnatého kaňonu mezi Malým a Velkým Hrádečkem přehradil Krčín říčku Melhutku jezem. Z Melhutky odváděl část vody do umělé stoky Krčínky směrem k rybníku Dolní Nadýmač.

Začátek stoky Krčínky v rokli pod Hrádečkem v roce 2022

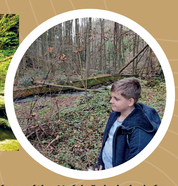

Údolí říčky Melhutky, dnes Přírodní památka Hrádeček, je jedním z nejpoutavějších míst v oboře. Místo se skalnatými srázy sice není pohodlně přístupné, přesto se stalo zajímavým cílem exkurze pro žáky Základní školy Netolice v roce 2021

Mezi Hrádečkem a rybníkem Dolní Nadýmač lze spatřit původní koryto stoky Krčínky, fotografie z roku 2021

Rybník Dolní Nadýmač pod Hrádečkem v povodí Melhutky vyrovnával průtok vody ve stoce. U výtoku z Dolního Nadýmače nalezneme cihlový, patrně renesanční klenutý můstek, fotografie z roku 2022

Krčínka vedla od rybníka Dolní Nadýmač kolem silnice pod les Doubrava, kde její část přes pole kvůli melioracím mizí. Dále pokračovala po vrstevnici lesem Brašna až do Čichtického (Šitického) rybníka u dvora Švarcenberk.

Na výřezu mapy stabilního katastru lze spatřit vedení stoky z rokle pod Hrádečkem k rybníku Dolní Nadýmač a dále pod lesem Doubrava. Část tohoto úseku je dodnes funkční a napájí sádky u Blažkovského rybníka

Sádky (u Hrbova) dnes slouží kromě chovu a prodeje ryb k praktickému vzdělávání žáků, studentů a pedagogických pracovníků v oblasti rybářství, fotografie z roku 2022

Z Čichtického rybníka stoka vycházela pod cestou směrem do současných polí, kde opět v terénu mizí. Její tok pokračoval při kraji lesa pod vrchem Libovka, vedle silnice ve směru Švarcenberk–rozcestí (dříve U Sloupu), přes les pod Libovkou, pod silnicí ve směru Netolice–Žitná a dále kolem Podmázského a Tripovského rybníka. Následující úsek v poli opět mizí. Stoka pokračuje nad rybníky Vilímkovský a Lopata, dále kolem hlavní silnice ve směru Prachatice–Netolice. Před lesem Třebánka křižuje hlavní silnici a končí v rybníku vedle bývalé hájovny U Ambrože.

Vedení stoky lemované stromy od Čichtického rybníka přes pole k lesu pod vrchem Libovka

Zde stromy lemují stoku od Podmázského rybníka přes pole a louky, kolem Vilímkovského rybníka k okraji lesa Třebánka s lesovnou U Ambrože

Závěr stoky v rybníku vedle bývalé hájovny U Ambrože, fotografie z roku 2021

Bývalá hájovna U Ambrože v roce 2022

Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny

Výstava vznikla jako součást celostátního projektu Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny, který navazuje na předchozí výzkumy (Ochrana a péče o historickou kulturní krajinu prostřednictvím institutu krajinných památkových zón, www.kpz-naki.cz, a Prezentace a identifikace památkového potenciálu historické kulturní krajiny ČR, www.hikk-naki.cz). Projekt Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny měl dva stěžejní cíle:

1. ověřit praktickou využitelnost metodických materiálů v oblasti památkové ochrany historických kulturních krajin ČR;
2. zaktivizovat místní komunitu při prezentaci území zaniklé Netolické obory veřejnosti.

Informace o projektu Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny a projektové výstupy naleznete na internetových stránkách.

www.krapr-naki.cz

Co se v prezentaci a ochraně Netolické obory podařilo?

Hlavním výstupem projektu je výstava, umístěná částečně na Státním zámku Kratochvíle, částečně v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, která se zaměřuje na interpretaci historie a kulturních hodnot území Netolické obory. Výstavní panely seznámí návštěvníky s historií lovecké obory, na zámku navíc přiblíží výzkumné aktivity, které na Netolicku probíhaly v letech 2020–2022.

Tým výzkumníků a projektových spolupracovníků v terénu Netolické obory v roce 2020 (nahoře Oldřich Vacek, dole zleva Marek Ehrlich, Jan Hendrych, Oldřich Vacek, Michal Medek)

V rámci komunitního projektu na Netolicku s názvem Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině proběhly přednášky v místní škole a v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, kde měla veřejnost možnost sdílet své náměty k interpretaci území Netolické obory

Ústředním bodem výstavy na zámku je schematický vrstevnicový model celého sledovaného území.

Žáci 2. stupňů základních škol a rodiny se staršími dětmi mohou využít pracovní list s úkoly navázanými na prohlídkovou trasu zámku. Tato edukační pomůcka dětem pomůže pochopit hlavní témata spojená s Netolickou oborou a seznámí je se zajímavostmi a vybranými exponáty na trase (pracovní list je k dispozici v pokladně zámku Kratochvíle).

Žáci Základní školy Netolice na Kratochvíli

Další část výstavy, umístěná v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích vzdáleném asi 2 kilometry od zámku, upozorňuje návštěvníky prostřednictvím výstavních panelů a výstupů žáků místní základní školy (tzv. památkový katalog) na připravený, avšak dosud neschválený návrh krajinné památkové zóny Netolická obora. Návrh krajinné zóny je souhrnným podkladem, nezbytným pro legislativní ochranu území. Definuje památkové hodnoty území v kontextu širšího územního celku.

Podnět ke zpracování návrhu krajinné památkové zóny Netolická obora vzešel od bývalého starosty města Netolic Oldřicha Petráška v roce 2006. Po jednání o rozsahu území byl připraven konečný návrh, který byl v roce 2012 předán Ministerstvu kultury. Schvalovací proces však nebyl zahájen. Snahy o vyhlášení krajinné památkové zóny by mohla dovršit nová iniciativa, například z řad obyvatel Netolicka nebo širšího regionu. S jejich pomocí by bylo možné lépe a efektivněji chránit historicky i krajinářsky významnou kulturní krajinu kolem zámku Kratochvíle.

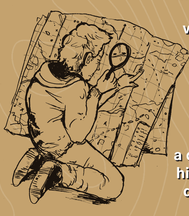

Máte vlastní historickou fotografii nebo znáte zajímavou informaci o místě v Netolické oboře? Doplňte je, prosím, (pokud možno i se zdrojem, odkud čerpáte) do naší *„Kroniky Netolické obory“*. Tu budou číst nejen další návštěvníci, ale i správci kulturního dědictví na území Netolické obory, kteří mohou Vaši informaci ověřit a dále s ní pracovat. Kopii nebo originál historické fotografie či jinou obrazovou dokumentaci můžete poslat na adresu muzeum@netolice.cz, nebo přinést do Muzea JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích.

Děkujeme!

Jak by zněl váš současný dopis pro pracovníky Odboru památkové péče Ministerstva kultury s žádostí o vyhlášení krajinné památkové zóny Netolická obora? Napište nám, prosím, svůj návrh do *„Knihy dopisů pro památkáře MK ČR“*. Vaše argumentace *„proč má být území prohlášeno krajinnou památkovou zónou“* může být součástí oživeného záměru.

Děkujeme!

Tzv. památkový katalog, který je součástí výstavy v netolickém Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, vytvářeli pod vedením učitelů žáci Základní školy Netolice. Katalog představuje významná místa, stavby a krajinné dominanty v oboře pohledem dětí. Žáci navštívili Netolickou oboru, zpracovali k vybraným lokalitám jejich historii a pokusili se vlastními slovy definovat význam místa.

Dokumentace projektového dne žáků Základní školy Netolice v terénu Netolické obory (nahoře zleva Petrův Dvůr, Setuň, dole zleva pohled na zaniklou ves Ročovice, soutěska mezi Malým a Velkým Hrádečkem)

Historii Netolické obory pro návštěvníky všech generací rozehrává komiksový příběh, umístěný na výstavních panelech v obou částech výstavy.

Venkovní expozice zahrnuje symbolické ohrazení, vystavěné na okraji obory mezi vesnicemi Krtely a Setuň, a dva naučné panely. První z nich je umístěný u ohradní zdi zaniklé králíci obůrky v blízkosti Státního zámku Kratochvíle. Druhý panel, upozorňující na souvislosti mezi výstavbou obory a zánikem vsi Ročovice, stojí u cesty mezi vesnicemi Obora a Žitná.

Pevně věříme, že si každý z návštěvníků prostřednictvím některého z výstupů najde cestu nejen do Netolické obory, ale i k ochraně kulturní krajiny.

Výstava vznikla v rámci výzkumného projektu Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny (kód projektu DG20P02OVV019), financovaného z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI) Ministerstva kultury České republiky. Projekt byl koordinován Výzkumným ústavem Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. (příjemce podpory) a v roli dalších příjemců podpory bylo České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební. Projekt trval v období od 1. 3. 2020 do 31. 12. 2022.

Autorky výstavy: Anna Svobodová, Květa Jordánová. Některé pasáže výstavy byly volně převzaty z autorských textů Oldřicha Petráška a Jana Hendrycha. Autor komiksu: Jan Poustka. Grafická úprava: Jan Krčál. Jazyková korektura: Vendula Kazlauskas. Spolupracovníci: Zuzana Leherová, Žaneta Roubíčková, Vojtěch Troup, Ladislav Brašnička, Zdeněk Žemlička, Tomáš Havlík, František Penc. Jan Hendrych, Oldřich Vacek, Michal Medek, Marek Ehrlich, Antonín Dvořák. Zdroje fotografií, map a dalších obrazových dokumentací: Martin Hes – Hes Production s.r.o., Jan Hendrych, Oldřich Vacek, Michal Medek, Jan Krčál, Anna Svobodová, Žaneta Roubíčková, Ivan Janota, Ladislav Brašnička, Lenka Ferenčíková, Aktron/Wikimedia Commons, Radek Liška – archiv NPÚ ÚOP Č. Budějovice, archiv SZ Kratochvíle, archiv Muzea JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích, Český úřad zeměměřičský a katastrální (Geoportál CUZK), Státní ústřední archiv, Archiv Muzea středního Pootaví Strakonice (Jiří Fröhlich. Vesnice zaniklé roku 1579 v oboře u Kratochvíle).

Příběh Netolické obory

... PŘED ROKEM 1579

Vilém z Rožmberka s Jakubem Krčínem uvažují o založení lovecké obory v mírně kopcovité lesní krajině s rozlehlými loukami a mnoha rybníky poblíž Netolic, kde stávala středověká tvrz Leptáč.

Za své služby dostal Krčín tvrz Leptáč s dalšími pozemky na Netolicku k doživotnímu užívání. Rožmberkové však vedli o území netolického panství dlouholeté spory s klášterem ve Zlaté Koruně a Krčín měl strach, že o svěřený majetek přijde. Chtěl proto Viléma z Rožmberka plánem Netolické obory nadchnout, aby se domluvili na výměně pozemků za Sedlčany.

Z popudu Jakuba Krčína bylo na území vznikající obory zrušeno několik vesnic. Celkem šlo o 44 chalup, na jejichž místě se začaly budovat panské rybníky, umělé strouhy a další hospodářské stavby a plochy loveckého revíru. Krčín nebyl mezi místními lidmi ani trochu oblíbený.

Usedlíci byli z původních vesnic vyhnáni a přesunuti na okraj Netolické obory, kde jim Vilém z Rožmberka přidělil pozemky na výstavbu nových chalup. Mnozí z nich pak po generace sloužili v oboře, nejčastěji jako oborníci.
Poblíž některých zaniklých středověkých usedlostí jsou dodnes vidět pozůstatky starých cest nebo je stále možné tam nalézt zbytky nádobí.

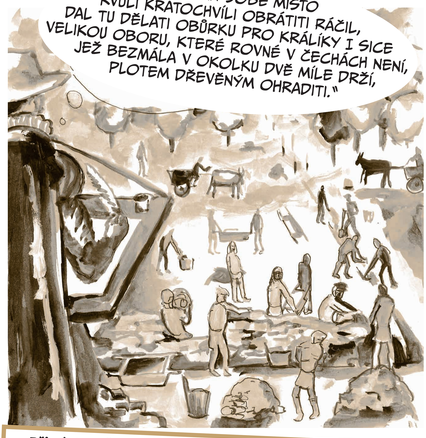

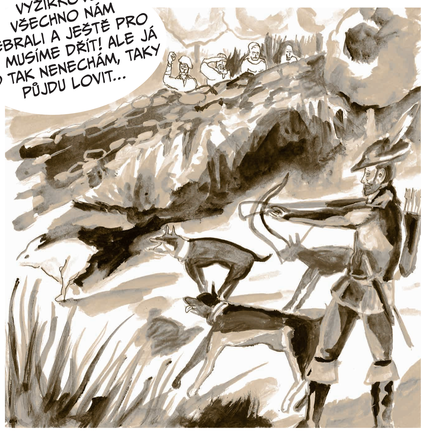

Při výstavbě obory sice zaniklo několik vesnic, ale jako celek byla tato hospodářsky promyšlená krajina u Netolic v rosahu zhruba 3000 hektarů (= lze si představit jako 750 Václavských náměstí v Praze na jedné ucelené ploše) natolik ojedinělá, že už tehdy ji kronikáři řadili na první místo v Čechách. Dřevěné ohrazení obory na kamenné podezdívce bylo kryté šindelovou stříškou a kolem dokola měřilo asi 22 kilometrů.

Příběh Netolické obory

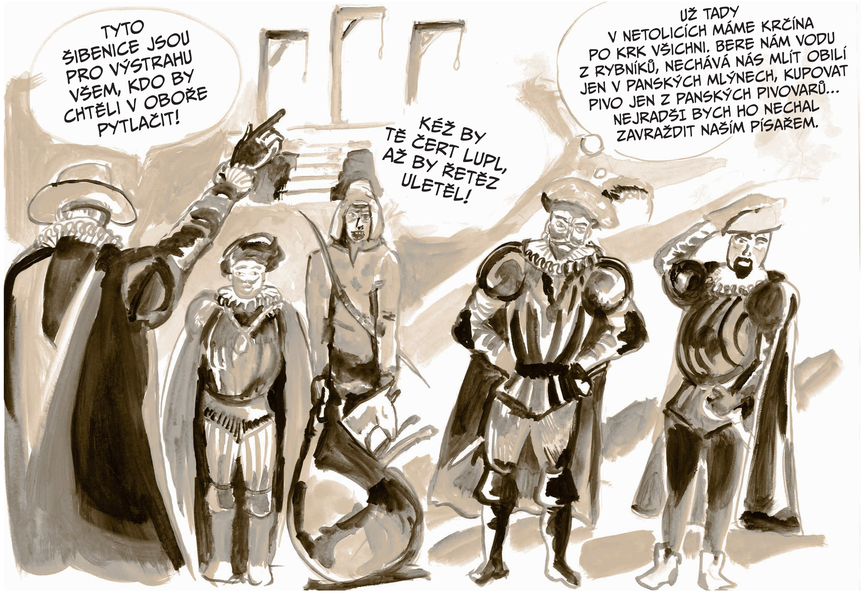

Vilém z Rožmberka byl oborou skutečně uchvácený a rozhodl se nedaleko tvrze Leptáč postavit letohrádek ve stylu italských renesančních vil, kam chtěl dojíždět ze svého rezidenčního sídla v Českém Krumlově. Základy zámečku byly zpevněny dřevěnými piloty a okolo něj byl vybudován vodní příkop a zahrada.

Vilém z Rožmberka se s Jakubem Krčínem domluvil na výměně pozemků na Netolicku za pozemky na Sedlčansku. Krčín z rožmberských služeb odešel a od té doby se mu říkalo Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan.

Po smrti Viléma převzal Netolickou oboru Petr Vok. Kvůli morové epidemii v roce 1598 sem téměř na celý rok přesunul velkou část svého dvora. Tomu se musela přizpůsobit organizace správy obory, kdy se začaly více využívat hospodářské dvory v okolí zámku.

Po třicetileté válce byla zvěř v oboře vyhubena, oplocení bylo poškozeno a lovecká funkce obory zanikla. Později se území stalo součástí eggenberské a následně schwarzenberské správy. Jako zázrakem byla krajina Netolické obory uchráněna před nevratnými lidskými (stavebními, zemědělskými...) zásahy. Stále tu můžeme spatřit renesanční oboru ve své původní podobě. Nedávný starosta města Netolic Oldřich Petrášek území nazýval „spící rožmberskou princeznou v jihočeské krajině“.

Z důvodu zachování hodnot historické krajiny Netolické obory pro budoucí generace byl před několika lety vytvořen návrh krajinné památkové zóny Netolická obora. Návrh nyní leží na ministerském úřadě a nic se neděje. Cílem naší výstavy je probudit zájem o připravený návrh krajinné památkové zóny, stejně jako probudit půvabnou princeznu – území bývalé rožmberské obory – a motivovat návštěvníky k jejímu osobnímu průzkumu pěšky, na kole, na koni nebo jinak.